

Завой

Седмичникъ за култура, изкуство, критика и общественост.

„Единъ ден истинската демокрация ще разбере, че революцията като войната е българна и безсмислена, защото и дветъ сж остатъци отъ предисторическа епоха“.

Масарики

ЗА КУЛТУРНИТЪ ПРОЯВИ

Техка и отговорна е задачата на културния деятел. Не по-лека е, обаче, задачата и на тях, които трѣбва да бдятъ надъ всѣка културна проява—да следятъ отъ кого и какъ се провежда тя и каква е насоката и. Отъ по-добрата бдителностъ могатъ да се очакватъ положителни резултати само.

Въпрѣки изключителнитъ условия сезона на по-интензивенъ културенъ животъ ще настѣпни. Съ интересъ ще се посрещнатъ: сказките, беседитъ, литературнитъ четения, спектаклитъ концертитъ и др. Тоя интересъ на публиката трѣбва да се оправдава. За съжаление това не е винаги. Има случаи когато протеститъ и възмущенията сж необходими и умѣстни. Тѣ сж най-добрата възнаграда за „професионалнитъ културтрегери“, които съ скромната си сжщностъ, чакатъ времето си, за да тръгнатъ на дължъ и на ширъ, не като творци, а като рушители.

Дългъ е на всѣки просвѣтенъ българинъ да открива тия търговци и занаятчи на попрещето на културнитъ прояви, да ги преследва и да пречи на пакостничеството имъ.

„Завой“

Политически дневникъ

Историята нѣма ли да се повтори?

Презъ последно време нѣколко факта съ сѣдобносни последици увеличиха напрежението. Америка вдигна ембаргото. Оржейнитъ фабрики пакъ ще трупатъ немалти печалби. Войната, нещастията на милиони невинни хора, винаги сж били обектъ за добри печалби. Тѣ започватъ да се трупатъ вече, въпрѣки ужаситъ на подводната война, при която много транспортни кервани единъ следъ другъ ще намѣратъ морско дъно. Не стихнали още адмиралцитъ и протеститъ по поводъ на това, въ Мюнхенъ избухна адски взривъ и вънеса смутъ и докрусъ. Кои сж атентаторитъ? Споредъ досегашнитъ разследвания на германската полиция, диритъ имъ се губятъ въ чужбина.

Истинската война, войната на общата разруха дебне. Плъхо и незабелязано избѣгаха повицитъ за миръ. Последнитъ повикъ, опѣтъ за посрѣдничество между воюващитъ, извършенъ отъ Белгия и Холандия свърши съ обща мобилизация. Престарѣлата

максима: да се пази мирътъ чрезъ силно въоръжение е все още въ сила. По-големата частъ отъ неутралнитъ държави сж на бойна нога, готови да защитаватъ интереситъ си. Тѣ именно сж въ центъра на войната. Тѣ и произхождащитъ отъ тѣхъ противоречия, жертва на които е днешния човѣкъ, отъ всѣки раси, народности и религии.

Войната ще свърши. Преди нейниятъ край вмѣсто Уилсонъ, Рузвелтъ сега може да предложи миролюбиви условия. Тѣ нѣма да целятъ освенъ да запазятъ все пакъ интереситъ преди всичко на ония държави, които дължатъ на разни кредитори... И въ законотѣрността на днешния порядъкъ противоречията ще израснатъ пакъ, грижливо отгледани, за да коронясатъ новъ ужасъ.

Историята ще се повтара, докато има робуване на материални интереси и слаба воля за тѣхното подчинение на върховнитъ духовни интереси на човѣчеството.

Г. Веляновъ

Около атентата въ Мюнхенъ

Споредъ последнитъ съобщения, една специална комисия, натоварена отъ началника на германската държавна полиция Г. райсминистъра Химлеръ, разгледа подробноститъ по-поражениата въ залата. Отъ събраниитъ материали се вижда, че атентата е подготвенъ отавнѣ отъ опитни специалисти, които сж си послужили съ часовниковъ механизъмъ. Полицията е въ прителжение на нѣкои следи, които за сега се палятъ въ тайна. Шефътъ на полицията г. министъръ Химлеръ обнарувола въ всѣки вестници съобщение

съ следното съдържание. „Следитъ на престѣпницитъ, които извършиха атентата водятъ къмъ чужбина. За това се отпущатъ допълнително още 300 хиляди марки въ чужда валута за сведения отъ чужбина, които ще допринесатъ за разкриване на престѣпнието. Сведенията трѣбва да се предаватъ въ германскитъ мисии въ чужбина, посолства, легации и консултаса, ядето ще стане изплащането на сумата“.

Едно частно лице е дало още 100 хиляди марки за откриване на престѣпницитъ.

Хр. Каварналиевъ

Балчикъ

Прегледъ на печата

Въ единъ отъ последнитъ броеве на в. Вечеръ, П. Г. Зяновъ пише: „Всестраненъ народенъ напредъкъ — сто едно отъ началата, които „Вечеръ“ оповести, че ще следва въ своето обществено и народно служене.“

Разумно и хубаво начало. То отпраща погледа нависоко и нашироко. Ако българската интелигенция се ржководеше винаги отъ това начало, тя не би снела никака погледа си отъ висинитъ на безспирния националенъ възходъ и не би дала покой на очитъ си, докато тоя възходъ не се почувствува отъ цѣлия народъ.

Но поради редица вътрешни и външни условия, началото на всестранния народенъ напредъкъ биваше често забравяно. Нашата интелигенция поради своята недостатъчностъ още духовна израснатостъ, биваше често пленявана отъ измѣнния блѣсъкъ на западно-европейската материална и техническа култура. И въ своя захласъ предъ студентното величие на механизирания и динамизирания европейски напредъкъ, неговитъ български поклонници пренасяха съ пълни шепи този материаленъ напредъкъ и по нашата родна земя. И ето че по нея зарепукаха желѣзници, говориха пощи, телеграфи, телефони и радиостанции, свѣтнаха училища, църкви и театри.

Но въпрѣки всѣкиа този материаленъ и школко-интелектуаленъ напредъкъ, българския народъ преживя много горчиви изненади и сѣдобносни рискове, които разклашиха силно неговото материално и духовно равновесие, които го много-огорчиха и го лишиха отъ значителни културни и национални прирѣжания.

Защо стана всѣчко това? Защото нашия народъ се развиваше твърде едностранно, твърде неправилно. Беше пренебрегнато началото на всестранното и хармонично развитие на народното битие. Тичахме повече извъ пѣтицата на една чисто материална култура и материализирана до бездушностъ цивилизация, а забравихме различнитъ вътрешни нужди на живия човѣкъ. Забравихме духовната индивидуалностъ на българина отъ селото и града, на българина отъ нивата и фабриката, на българина отъ крайградската къщурка и голѣмата модерна къща въ сръбната награда.

Забравихме, че въ своята сжщина животътъ е многостранностъ и сложностъ, целесъобразностъ и хармония, командуваша духовностъ, и подчинена на материалностъ. Но преживянитъ презъ и следъ свѣтовната война страдания ни напомиха, че никой народъ не може безнаказано да пренебрегва тази вѣчна сжщина на живота.

На 3 май 1882 год. отплетува отъ Хавъръ къмъ китайскитъ морета тримачтовия корабъ „Богородица на вѣтроветъ“. Той разтовари въ Китай, взе оттамъ новъ товаръ, отпесе го въ Буеносъ Айрѣсъ и оттамъ понесе стои за Бразилия.

Плуване отъ едно мѣсто на друго, повреди, поправки, по нѣколко месеци, затихия, вѣтрове, които често отклоняваха кораба далечъ отъ пътя му, приключения и нещастия по морето — всѣчко това го задържа така, че той четири години плува по чужди морета и едвамъ на 8 май 1886 год. пристигна въ Марсилия съ товаръ отъ ламаринени кутии съ консерви

Когато кораба тръгна отъ Хавъръ, на него бѣха капитанътъ, помощникътъ му и 14 матроси. Презъ пътя единъ матросъ умрѣ, четирима про-

Л. Н. Толстой

СЕСТРИ

ладнаха при бури и само 9 души се върнаха живи въ Франция. Вмѣсто пропадналиятъ матроси наеха двама американци, единъ негръ и единъ шведъ, които намѣриха въ една кръчма въ Сингапуръ.

Свѣха платната на кораба и свързахана кръстъ вжжета на мачтата. Приближи единъ параходъ влекачъ и съ пухтене измѣгна кораба до линията на другитъ кораби. Морето бѣ тихо и едвамъ едвамъ се плискаха вълнитъ отъ брѣга, леко полюлювани отъ тихъ вѣтрецъ. Кораба се изправи въ линията между многото кораби отъ всѣкии краища на свѣта — отъ всѣкии размѣри, форми и принадлежностъ. „Богородица на вѣтроветъ“ стоеше между една италиянска ладия и единъ

английскъ корабъ, които се откъстиха, за да дадатъ мѣсто на новия си другаръ.

Следъ като се разправи съ митнически и пристанищни чиновници, капитана даде отпускъ на половината отъ екипажа за цѣлата нощъ.

Бѣше лѣто и нощтъ бѣ топла. Марсилий цѣлата осѣветена, мирнѣше на храна отъ кухнитъ и хѣтеше отъ говоръ, тропотъ отъ коли и весели вивове.

Матроситъ стѣ кораба „Богородица на вѣтроветъ“ четири месеци не бѣха слизали на суша и сега, като стжиха на брѣга, боязливо пръ двама, трѣнаха неуверено, като чужди, отвикнали отъ градоветъ хора. Тѣ се оглеждахъ и душаха близкитъ около тѣхъ хора, ка-

то че търсѣха нѣщо. Четири месеци тѣ не бѣха виждали жени... Най-напредъ вървѣше Селестинъ Дюкло, — здравъ и първаго момѣкъ. Той винаги водѣше другаритъ си когато слизаха на брѣга. Той умѣше да намира хубави мѣста, умѣеше и да се отърве когато трѣбваше, избѣгваше кагитъ, каквито често се случваха когато матроситъ слизатъ на брѣга; но ако все пакъ неизбежно се завържеше кавга, той никога не напушаше другаритъ си и умѣше да се защити.

Дълго матроситъ се лутаха изъ тъмнитъ улици, които като притоци се спускаха къмъ морето, и отъ които се носѣше гежкътъ дѣхъ отъ сутеренитъ и кухнитъ. Най-после Селестинъ избра една тѣсна уллица,

въ която горѣха надъ вратитъ фенери и влезе въ нея. Матроситъ, които се хилѣха и тананикаха, вървѣха подиръ него. На боядисанитъ матови стѣкла на фенеритъ имаше грамадни цифри.

Подъ низкитъ врати седѣха на сламени столове жени съ прѣстилки. Щомъ видѣха матроситъ, тѣ насканчаха и като имъ прегръдаха пѣтя на улицата, ги запримамваха къмъ своитъ вертепи.

Отъ време на време въ дълбочината на нѣкое коридорче неочаквано се разтвържеше вратата и отъ нея се показваше полусъблечена жена съ груби шълвари, съ яка подла и чернѣе кадифѣнъ нагрѣдникъ.

— Ей, красавице, елате! — викаше тя отдалече и по-чуждо, истичаше сама, улавяше нѣкогъ отъ матроситъ и го дѣлаше съ всѣкии.

Немо.

„Искамъ да живѣя“

„Искамъ да живѣя“, е по-викътъ на днешното общество, на днешниятъ човѣкъ. „Искамъ да живѣя!“ Дали чрезъ експлоатация, спекула, измама, дали чрезъ честенъ трудъ, добросъвестностъ, истина, това за съвременнитъ хора, за съвременния свѣтъ, нѣма почти никакво значение.

Животътъ е борба, диво съревнование на единъ срещу всички, жестока война за лично преуспѣване. Какво отъ това, че въ тази борба ще паднатъ много жертви, че ще трѣбва да се лѣятъ рѣки отъ сълзи и отъ кърви? Искамъ да живѣя, да изградя собственото си благоденствие, собственото си благополучие въ тежестъ и въ ущърбъ на свѣта на другитъ.

Трѣбва, съ всички срѣдства, да се наредя въ живота, колкото може по-добре, да обезпечя бжднинитъ си, битието си. Нуждни ми сж сигурностъ, спокойствие, силна храна, чистъ въздухъ, топълъ и уютенъ домъ, комфортъ. Ще трупамъ, прочие, блага, пари. Ще си купя кжща, мебели, грамофонъ, радио, автомобилъ, жена... Ще създамъ семейство, поколение, каста, деца, които ще наследятъ положението ми, привилегитъ ми.

Трѣбва ми „жизнено пространство“, териториални завоевания. Не за постигане на нѣкакви общи национални идеали, или за прилагане нѣкои важни социални реформи отъ които ще се ползуватъ много хора, безъ да се онеправдаватъ други, искамъ азъ тѣзи нѣща. Не. Трѣбва да се разшири, преди всичко, търговията на дюкяна ми, алъшвериша на бакалницата ми, трѣбватъ ми пазари, „хинтерландъ“.

Какво отъ това, че за постигането на тѣзи мои собствени „идеали“, лични, котерийни смѣтници, ще трѣбва да се дадатъ много жертви, безъ да се поправи отъ това общото положение? Интересува ме само моя животецъ, погледнатъ презъ призмата на егоцентричния ми индивидуализъмъ.

Искамъ да живѣя, господа, разберете! Не мога иначе! Да не мислите, че ще живѣя за да бжда полезенъ на другитъ, на обществото, за да творя? Азъ съмъ реалистъ, практикъ, гледамъ право на живота. „Общото“ и други подобни „утопии“ и „абстракции“ не ме интересуватъ. Азъ съмъ артистъ въ живота. Живѣя за да живѣя. Правя изкуство за изкуство.

Не живѣе, обаче, тозъ който мисли изключително за себе си, за своя егоизъмъ,

той е живъ трупъ, мъртвецъ!

Вѣрно е. че животътъ е старналъ невъзможенъ и че много трудности и страдания сж постлани по неговия пжтъ. Винаги, обаче, за това трѣбва да се търси въ самото устройство, преди всичко икономическо и социално, на днешното общество. Съвременници сме на най-острия завой въ историята на човѣшкитъ общества, на една смѣна на едни социални форми съ други. Конфликтитъ и катаклизмитъ сж неминувени. Живѣемъ въ една колкото бурна, толкова и героична епоха. И колко жалки и колко смѣшни изглеждатъ всички онѣзи дребни човѣчета, чиито идеалъ е да наредятъ и запазятъ само себе си. Трѣбва да бждеш готовъ не само да живѣеш достойно, но и да умрѣш, ако е нужно, за постигането на по-възвишени идеали! Новото не идва току тѣй, отъ само себе си. То настъпва съ родилни болки, следъ дълги и упорити борби, презъ милиони препятствия, които не така лесно се преодоляватъ. Голготата презъ която минава, днесъ, човѣчеството е безкрайно мъчителна. Наистина животътъ е пълненъ съ страдания. Но, то, страданието осмисля живота, то ражда новитъ скрижали, новитъ херои, носителни на новото, на стихийното, на буйното!

Трѣбва да живѣеш съ общото темпо на живота, да страдашъ и да се боришъ заедно съ всички. Да не стоишъ затворенъ въ черупката си като охлюва.

Трѣбва да бждеш истински борець. Но не борець за „лично“ преуспѣване, „лично“ щастие, а борець съ будна съвестъ, чийто пулсъ да трепти съ пулса на всички онеправдани, на всички роби, на всички борци за извоюване на общото щастие и за възтържествуване на правото по цѣлата земя. Бори се и живѣй! Погледни на живота съ отворени широко очи и съ открито ясно чело. Дигни глава високо, отправя юмрука си и го стовари срещу всичко тъмно и недостойно.

Трѣбва да станешъ носителъ на знамето на Правдата, да възстанешъ противъ всички обществени недъжби, ди изтривашъ люти майчина сълзи, да стопляшъ невинни детски души, за да бждеш достоенъ да носишъ името човѣкъ!

Абонирайте се за в. „Завой“
Годишенъ абонаментъ 80 лв.
Шестмесеченъ — 50 лв.

КОСТА ТРАЯНОВЪ

Петрова крепостъ

Тамъ, където буйнитъ води на прочутитъ Девненски извори, се вливатъ въ приказно-красивото езеро, посрѣдъ хлѣбородната равнина, оросена съ потъта на своитъ трудолюбиви чеша, самотно се издига скалисто възвишение съ развалини на стара българска крепостъ. Тамъ, нѣкога е имало голѣмъ воененъ станъ, съ високи дебели стени и бойни кули, а сега има само величави останки отъ едно велико минало. Въ тая яка твърдина безстрашни предъ смъртта бранници, сж показвали чудеса отъ храбростъ и юначество. Тя знае волнитъ орди на славнитъ български ханове върху неукротимитъ коне на степята и великото епохално дѣло на първитъ ни царе, защото е рождба отъ онова време. Построена по подобие на крепостта Мундрага върху Кюлевченското плато съ Мадарския конникъ, тая крепостъ е просъществувала до похода на кралъ Владиславъ срещу турцитъ, при който походъ бива разрушена до основи, следъ една кръвопролитна и победоносна битка на полския рицаръ. Това е всичко, което ни казва историята за нея, но иначе преданието свързва много случки и събития съ далечното ѝ минало.

Когато изгрѣлъ кървавия азиатски полумесецъ на полуострова и една следъ друга взели да падатъ въ ржцетъ на друговѣрцитъ земитъ на разпокъсаното българско царство, само тукъ-таме шела родолюбиви бранници, начело на нѣкой вѣренъ боляринъ, сж давали последенъ отпоръ срещу врага. Такъвъ отпоръ е дала и тая крепостъ при неизвестния но храбъръ боляринъ Петъръ Той билъ управителъ на крепостта и главнокомандващъ на силна войска, обаче, подъ влиянието на настаналото разложение въ държавата се обявилъ за независимъ владетелъ. А въ това време едва устоявала още непревзета Бдинската крепостъ подъ личното ржководство и управление на царъ Иванъ Шишманъ, който успѣлъ да омитостиви султанъ Мурадъ като му далъ за жена сестра си Тамара и станалъ неговъ васалъ. Но това не продължило за дълго. Сърбитъ убили Мурада и следъ него се качилъ на отоманския престолъ синъ му Баязидъ, който предприелъ окончателно завладяване на всички български и сръбски земи. Многочислена войска обсадила тогава крепостта, но тя не паднала безъ съпротива.

Презъ една тѣмна злокобна нощъ, турцитъ нанесли въ подножието на възвишението буйни огньове и около тѣхъ се гаврили съ плененитъ българи, а защитницитъ на крепостта уморени отъ лютия неравенъ бой, превързвали раненитъ и погребвали убититъ въ общъ гробъ. Всѣки билъ занятъ съ непосилна работа и никой не мигналъ презъ цѣлата нощъ предъ неизвестността за утрешния день. Силна стража будно бдѣла по крепостнитъ стени и бойни кули, въ случай, че бждатъ изненадани отъ нѣкое ново нападение. Войводитъ начело съ великия боляринъ следъ всѣки бой се събирали на воененъ съветъ и всѣки пжтъ вземали едно и сжщо решение, че до единъ ще умратъ, но никой нѣма да се предаде живъ на турцитъ. Тѣ виждали тѣхнитъ звѣрства и неутолима жажда за мѣстъ горѣла въ юначнитъ имъ гърди. Вече три дни юначнитъ защитници отблъсквали съ успѣхъ всички дръзки нападения. Жертви давали и дветѣ страни, но българитъ намалявали следъ всѣки бой, а турцитъ все повече се увеличавали съ нови подкрепления.

На следния день преди още зората да зазори, въ многочисления станъ на турцитъ настанало голѣмо раздвижане. Ясно било, че тѣ се готвѣли за решителенъ ударъ, който се надявали да бжда последенъ и победоносенъ, защото самъ завоевателя на одринската крепостъ Лала Шахинъ, поелъ ржководството на обсадата. Конници препускали насамъ-натамъ съ важни разпоредби и строги повѣли за предстоящия бой. Пешеходци въоръжени съ тежки боздугани и остри ятагани и ханджари се нареждали въ боенъ редъ. Всички били на кракъ въ трѣскави приготвления. Но и защитницитъ на крепостта не останали безучастни. Накацали като орли по стенигъ тѣ били готови да посрещнатъ всѣки ударъ съ ударъ. Найсетне билъ даденъ бойния сигналъ и турския табуръ предприелъ повсемѣстно нападение. Дълги, тежки боздугани се размахвали въ въздуха ту отъ едната, ту отъ другата страна и остри ятагани се кръстосвали лице срещу лице. Тѣ съкакали като отровни змии и умъртъявали при всѣки ударъ или причинявали смъртоносни рани. Първитъ редици на нападаелитъ, които се катеряли като котки по стенигъ съ захапани въ уста ханджари, бързо оредѣвали но тутакси бивали попълвани съ други. Отъ крепостта падали труповѣтъ и убити и ранени и се смѣсвали съ убититъ и ранени турци Нечовѣшки вой, адски стеници и диви викове се носѣли отвредъ, примѣсени съ тѣпия звънъ на оржжията, а локви кръвъ жадно се попивали отъ нагорещената земя. Въ крепостта напрежението достигнало своя връхъ, когато ведно съ живитъ взели участие въ неравния бой и мъртвитъ. Останалитъ безъ оржжие защитници, посрѣщали всѣки пристъпъ на врага съ труповѣтъ на своитъ бойни другри. Самъ болярина Петъръ, раненъ на нѣколко мѣста, ходѣлъ навсѣкжде изъ крепостта да помага, въпрѣки ранитъ си, или само да всѣва куражъ съ пристъпъта си.

Тѣй и това нападение на турцитъ било отбито, обаче, защитницитъ на крепостта съвсемъ оредѣли и вече взели да се броятъ на прѣсти. Въ най сждбоносния моментъ тѣ били подпомогнати отъ своитъ жени и деца за да не бждатъ пленени. Сега убититъ останали непогребани, а раненитъ — непривързани. Орляци хищни врани стрѣвно кълвѣли полуразложенигъ тѣла. Съ своето зловоещо гравене тѣ всѣвали ужастъ, но заглушавали воплитъ и стенанията на раненитъ. И въ това трагично и безсходно положение умрѣлъ отъ ранитъ си болярина Петъръ, тъкмо тогава, когато неговия животъ билъ нуженъ на всички. Тая смъртъ разколебала духоветъ, които и безъ това били изтерзани отъ смъртна умора и непоносима жажда, но никой не дръзналъ да спомене за предаване на крепостта. И последната капка вода свършила, а слънцето сякашъ прѣскало огнь отъ небето. Жаждата давѣла до лудостъ мнозина. Едни взѣли да пиятъ кръвъта на раненитъ, а други сами се хвърляли въ пропастьта отъ високитъ крепостни стени. Общо отчаяние настанало тогава и всички се събрали да обмислятъ начинъ за спасение. Никакъвъ другъ изходъ нѣмало, освенъ да се предадатъ. Но следъ туй пакъ ги чакали мъчения и смъртъ. Затова решили да прибѣгнатъ до хитростъ.

Вечерта накарали една слѣпа и глуха баба да бие тѣпанъ за атака. При тоя необичаенъ тревоженъ сигналъ турцитъ съсрѣдоточили всичкитъ си сили около входовѣтъ на крепостта, а презъ това време уцѣлѣлитъ защитници успѣли да избѣгатъ презъ нѣкакъвъ

Следва на 4 стр

тата. Тя се впиваше въ него като паякъ, който влачи двойно по-голямъ отъ него муха. Момкътъ даваше слабъ отпоръ, а останалитъ се спираха и гледаха какво ще стане. Селестинъ Дюкло викаше:

— Не, тука не влизай! Понататкъ!

Момкътъ изпълняваше заповѣдта му и съ сила се изтръгваше отъ жената. Матроситъ отминаваха понататкъ, изпратени отъ циничнитъ ругатни на жената. На дигнатия шумъ по цѣлата улица изкачаха други, нахвърляха се върху тѣхъ и съ пресипнали гласове хвалѣха стоката си. Така тѣ отиваха все понататкъ и понататкъ. Нарѣдко срѣщаха ту войници, които удряха сж ширитъ си, ту самотенъ еснафъ или мажъ, които се промънваха въ по-малко мѣсто. По друи въ улици сж свѣтехе та-

кива фенери, но матроситъ отиваха все понататкъ и понататкъ, презъ вонещата поляна, която се стичаше изподъ кжщитъ. Но ето Дюкло се спрѣ до една кжща, по-хубава отъ другитъ и поведе тамъ момчетата си.

Матроситъ седнаха въ голѣмата зала на кръчмата. Всѣки отъ тѣхъ си избра другарка и вече не се отдѣли отъ нея презъ цѣлата вечеръ — такъвъ бѣ обичаятъ въ кръчмата. Три маси бѣха съединени една съ друга и около тѣхъ бѣха насѣдали матроситъ съ женитъ, а следъ гуляя станаха и отидоха съ тѣхъ горе. Дълго и силно тропаха тежкитъ обувца на двайсетъ крака по дървенигъ стѣпала до като минаха презъ едни тѣсни врати и се разпръснаха по отдѣлни стаи. После пакъ слизаха долу, пакъ

се качваха горе.

Настъпни умора отъ продължителния гуляй. Цѣлата шестмесечна заплата отиде до четири часа. Къмъ 11 часа всички бѣха пияни до забрава и съ налѣни отъ крѣвъ очи крѣщѣха несвързано безъ сами да знаятъ за какво. Единъ пѣеше, другъ викаше, трети удряше съ юмруци по масата, четврти се наливаше съ вино. Селестинъ Дюкло седѣше срѣдъ другаритъ си. До него седѣше една едра дебела, червенобузеста жена. Той бѣ пиянъ не по-малко отъ другитъ, и въ неговата глава бродѣха несвързани мисли Той се разнежи и помисли какво да заговори съ другарката си. Но мислитъ му като чели само се показваха и мигновено изчезваха. Той неможе да ги улови да си ги спомни и искаже.

Смѣеше се той и говорѣше:

— Тѣй, тѣй... тѣй... А отдавна ли си тука?

— Шестъ месеци, — отвърна жената.

Той кимна глава, като че одобряваше това.

— Е, какво, добре ли ти е?

Тя помисли.

— Привикнахъ. Нали все нѣкакъ трѣбва да се живѣе. Все по-леко е отколкото да съмъ слугиня или перачка.

Той пакъ поклати глава, като че и това одобряваше.

— И ти не си ли тукашна?

Тя поклати отрицателно глава.

— Отъ далече ли си?

Тя кимна.

— А отъ къде си?

Тя помисли като да си припомняше.

— Отъ Перпинянъ съмъ — проговори тя.

— Тѣй, тѣй — продума той.

— А ти, какво, морякъ ли си? — попита тя.

— Да, морякъ съмъ.

— Е какво, отъ далече ли идете?

— Да доста отъ далече. Нагледахме се на всичко.

— Сигурно свѣта сте обиколили?

— Не веднажъ, а току речи два пжти го обиколихме.

Тя като че размисляваше, като че искаше да си спомня за нѣщо.

— Ами много кораби ли срещате?

— Разбира се

— Не сте ли срещали „Богородица на вѣтровѣтъ“? Има единъ такъвъ корабъ.

Той се почуди, че тя назова неговия корабъ и реши да се пошегува.

— Какъ не, срещнахме го миналата недѣля.

— Ама вѣрно ли? — попита тя и прибледна.

— Вѣрно.

ДУМАТА НА КОМПЕТЕНТА

Георги Ив. Поповъ

Предпоставка на кооперацията

(Продължение от бр. 14)

Но все пак кооперацията не може да отиде решително противъ съществуващите условия на кредита. Сщото е и съ производителната кооперация. Ако и въ основата си тя реши телно да се отличава от частното производително предприятие, нейната дейност, все пакъ ще се обуславя въ голъма степенъ отъ порядкитъ и условията въ съответнитъ на нея части предприятия. Колко примѣри имаме на преждевременно загиване на кооперации само за това, че тѣхнитъ ръководители сж били лишени отъ едно реално познаване на околнитъ условия или пъкъ сж ги пренебрегвали! Нека не бждемъ криво разбрани. Не искаме да кажемъ, че кооперацията трѣбва чисто и просто да се нагоди къмъ съществуващите условия въ стопанството и да не се отличава отъ частнитъ предприятия. Тръгнала по тоя пътъ, тя вече изгубва своето качество като кооперация. Разбираме съчетанието на поставенитъ въ основата на кооперацията принципи, на кооперативния идеалъ съ конкретно даденитъ условия. Въпрѣки всички несгоди тя трѣбва да запази своята сжщност и, въдъновена отъ кооперативния идеалъ, идеалъ, да се промѣня всрѣдъ всички прѣпѣтствия въ живота, да не измѣня своята сжщност и да отива къмъ усвършенствуване. Оставяйки винаги, кооператори, кооперативнитъ дейци никога не трѣбва да се отдалечаватъ отъ категоричнитъ нужди и влияния да направляватъ своята дейностъ съобразно съ тѣхъ. Въ живота нѣма дребно и едро. Всѣко събитие, всѣко действие оказва своето влияние и за това не трѣбва да избѣга отъ погледа. Това съгласуване на кооперативния идеалъ, на основнитъ кооперативни принципи съ поведѣлния, условията на реалната стопанска и обществена обстановка е една отъ най-труднитъ, но затова пъкъ най-жизненитъ задачи на кооперативнитъ ръководители и служители. Само по пътя на тоя компромисъ ще се осигури здравия успѣхъ на кооперацията.

Афоризми и парадокси

Щомъ истината е жестока, любовта не може да бжде истинска.
Знанието е сила, но и вѣрата е сила, затова най-силенъ е, който вѣрва въ силата на знанието.

— Не лжкешъ ли?
— Ей Богу! — закълна се той.
— Е, ами не видѣ ли тамъ Селестинъ Дюкло?
— Селестинъ Дюкло? — повтори той очулено и се изплаши дори. Отъ кжде ты знае името му?
— Нима го познавашъ? попита той.
— Като че и ты се изплаши.
— Не, не азъ, а една жена тука го знае.
— Каква жена? Отъ това заведение ли?
— Не, но наблизю?
— Но кжде наблизю?
— Че не е далеко.
— А коя е тя?
— Една проста жена, сжщо такава, каква съмъ азъ.
— А защю ѝ трѣбва това?
— Че отжде да знамъ! Може да му е съселянка.
И двамата се погледаха въпросително,

ДВА СВѢТА

О, да, това е сжщата Стаматова Елена, съученичка моя отъ детинство, която гувернантката ѝ назоваваше „Helène“.

Сѣ тоя строенъ станъ, сѣ тази хубава походка на сѣрна...

Като сега си спомнямъ она день, кога за първи пътъ благоговѣйно азъ седнахъ на чина до нея... Стори ми се като прекрасна фея съсь своитъ ахатови очи.

Разглеждахъ снѣжнобѣлитъ ржце и оттогава нѣмахъ друга цель, освенъ да се сближа съсь нея. Капризи на детинското сърдце...

И его... Сжщата Стаматова Helène, която пишеше „рисувайте“ съ е-двойно...

Тя бърже мига, иска да си спомни, най-после ме позна и спрѣ до менъ, подаде си гантиранитъ прѣсти.

съсь жестъ, като че ли благоволява...

— О, колко много си се промѣнила, не си ти — сякашъ друга... —

Говори тя, като изяжда р-то:

— А нѣкога не бѣше хичъ загубена... —

Азъ помня още твоитъ реферати...

И две ахатови стрели пронизаха оскубаната овча кожа на моето износено палто.

— Живота... туй е то... — добави философски тя... и дръпна по-близо своето породисто куче.

— А продължавашъ неуморно да си пишешъ...

привършва тя и състрадателно въздиша.

Единъ младежъ мина, погледна я, поспрѣ се до витрината — и зафлиртуваха съ очи.

И грозниятъ кафявъ булдожъ, като настѣпенъ почна да квичи.

потегли тѣнката верижка истерично и зафлиртува съ улнична песъ...

— Here, Bexly — скара се Helène — бжди приличенъ!

и нервно дръпна кучето въ краката си.

Кжде се движишъ ти сега?

По балове не ходишъ...

На ски не съмъ те виждала...

Тя сви яката си съ ржка и дѣхъ на „Ориганъ“

разнесе нейното палто отъ сжжа кожа.

О, тая руса хубава главаца е сякашъ месечна програма за най-разнообразни удоволствия... Или справочно нѣкакво бюро...

— Научихъ се, че Велева Лиляна живѣла невѣнчана

съ нѣкакъвъ си електротехникъ...

И въ мигъ

Наведе своитъ очи, смѣлчана...

тѣй възмутенъ бѣ нейниятъ моралъ.

Камбаната звѣни. Купъ богомолци съсь лакти си проправятъ пжтъ напредъ.

Препълнена е черквата. Ще причастяватъ.

И моята Helène отива тамъ...

Съ милионитъ, що баща ѝ даде

си купи самозванъ американски инженеръ...

— Мжжътъ ми искаше да стана протестантка,

но азъ не се подадохъ... не...

— Самодоволно заявява хубавата дама,

на своята черква вѣрно, вѣрно чадо.

И азъ си спомнямъ много други сутрини,

когато дветъ идвахме насамъ,

излизахме съсь нафура въ ржка

или съсь китница светенъ босилекъ...

Но мислитъ ми изведнѣжъ пропжди

единъ изряденъ господинъ съ бомбе...

— Bonjour, madame... — иззивири той презъ

и счули кръсть предъ дивната Helène.

— Французинтъ, инженеръ... прошепна

и бърже се сбогува съ менъ.

Изгледахъ, какъ забързалъ следъ нея, се спѣваше съ верижката на кучето.

Кой бѣше този bel ami-не зная, не искахъ да науча,

но съ него тя се спуска по алеята...

За другитъ да мисля лошо азъ не смѣя,

но туй, че ты занемари за него

причастиего си,

наистина, не е ли изненада?

И ако нѣкога затуй Helène отиде въ ада,

едничкиятъ виновникъ подъ това небе

ще е галантния французски инженеръ съ бомбе.

Мария Грубешлиева

НАШИ И ЧУЖДИ БЕЛЕЖКИ

За насоката на единъ стремежъ

Въ областта на всестраннитъ ни културни прояви се забѣлзва единъ осмиленъ стремежъ къмъ българския битъ.

Търсятъ се и се намиратъ изъ неговитъ глѣбини-ценности, които използворени въ гравежа на българската култура ѝ даватъ здрава и чиста спойка. Предпазватъ я сжщо тако отъ чужди влияния, отъ тѣхнитъ белези и отпечатъци и прекарването на криворазбрани модернистични тенденции ѝ увлѣчения.

Тукъ му е мѣстото да отбележимъ отрядния фактъ, че отъ известно време насамъ, въ програмитъ на българскитъ радио-предаватели, въ това число и радио Варна, народната пѣсенъ е на лично мѣсто. Старата, характерна народна пѣсенъ, която възкресена намара вече своитъ тълкуватели и изпълнители, е въ центъра на тоя стремежъ.

Въ областта на литературата можемъ да забележимъ сжщото. Освенъ известнитъ вече битови писатели, доста млади такива, търсятъ бита, не като случаенъ сюжетъ, а като сжщност на творчествого си.

Подъ зичка на тоя стремежъ е и българската драматична литература. Въ нея, обаче бита отъ по-ново време е по-малко отразенъ, при все че оправдателни причини за това липсватъ, освенъ все пакъ леснината, сюжета да се дажи винаги въ епохата на възъждането и на последвалитъ го борби за свобода.

Изобразителното изкуство на свой редъ, и то не прави изключение. Най-добритъ ни майстори и днесъ сж вѣрни на бита. Между нѣкои отъ по-младитъ пъкъ, се забелязва между другото, интересъ къмъ изкуството на старитъ майсторирезбари, чинто съвършенство създаде дѣли школи.

Днесъ живѣемъ въ размирно време. Само силнитъ народи сж сигурни за себе си. Подхраненъ, стремежа на културнитъ ни дейци къмъ бита, нѣма друга задача освенъ да укрепява българщината въ собственигъ и крепости.

Стоянъ Дичевъ

КНИГОПИСЪ

Получи се въ редакцията на новата социална пиеса на Хершковичъ и Вѣлчевъ — „Хора между две войни“. Достява библиотека „Народна сцена“ „Пиротъ“ 16 — София. Цена 40 лева.

— Бихъ желалъ да видя тва жена. — Каза той.
— Че защю? Искашъ да ѝ кажешъ ли нѣщо.
— Да ѝ кажа...
— Какво ще ѝ кажешъ?
— Ще ѝ кажа, че съмъ срещалъ Селестинъ Дюкло.
— А наистина ли си виждалъ Селестинъ Дюкло? Той живъ ли е, здравъ ли е?
— Здравъ е. Защо питашъ? Тя замълча. После, като събъра мислитъ си, каза тихо:
— А кжде отива „Богородица на вѣтроветъ“?
— Кжде отива ли? Въ Марселия.
— Истина ли? — извика тя.
— Истина.
— И ти познавашъ ли Дюкло?
— Нали ти казахъ вече че го познавамъ.
Тя се замисли.
— Да така, така е много добре! — тихичко каза тя.

— Ами защю ти е той?
— Ако го видишъ кажи му... не, не трѣбва.
— Но какво?
— Нищо, нищо.
Той я гледаше и се все повече и повече го обхващаше нѣкаква тревога.
— Ами ти знаешъ ли го? — попита той.
— Не, не го знамъ.
— Тогава защю ти е?
Тя не отговори, а изведнажъ скочи, изтича къмъ тезгяфа зайдъ който седѣше господарката, взе единъ лимонъ, разрѣза го, изтиска сока въ една чаша после наля тамъ вода и подаде на Селестина.
— Взemi и го изпий! — каза тя и седна, както преди бѣ седнала на коленетъ му.
— А това защю е? — попита той като взе чашата съ лимонетата вода.
— За да изтрѣнешъ, Пос-

ла ще ти кажа. Сега пий.
Той си и изтри съ ржкавъ устнитъ си
— Е, говори, азъ слушамъ.
— Но ти нѣма да му кажешъ че си ме видѣлъ и нѣма да му кажешъ отъ кого си чулъ това което ще ти разкажа сега.
— Е добре, нѣма да му кажа.
— Закълни се!
Той се закълна.
— Бога ти?
— Бога ми!
— Тогава кажи му, че баща му умрѣ, и майка му умрѣ. Братъ му сжщо умрѣ. Огница ѝ умори. Въ единъ месецъ и тримата ги свали въ гроба.
Дюкло почувствува че дѣлата му кръвъ се събра въ сърдцето. Нѣколко минути той стоя безмълвенъ, като че незнаеше какво да каже, а после едвамъ промърмори:
— И ти сигурно ли знаешъ това?

— Сигурно.
— Кой ти го каза?
Тя сложи ржце на раменетъ му и го погледна въ очитъ:
— Закълни се че никому не ще кажешъ.
— Заклевамъ се, Бога ми!
— Азъ съмъ му сестра...
— Франсоаза! — Извика той.
Тя го погледна втрепенчно и тихо, едвамъ помръдна съ устни, почти безмълвно.
— Значи ти си — Селестинъ? Тѣ не помръднаха, замръжа забледени единъ другъ въ очитъ.
А около тѣхъ всички останали реваха съ пияни и прегарнагли гласове. Звънътъ на чашитъ, плѣскането на ржце и пронизителния пискъ на женитъ се сливаха съ звучитъ на пѣснитъ.
— Но какъ стана това? — тихо, тѣй тихо, че ты едва разбра думитъ му, проговори той. Очитъ ѝ изведнажъ се на-

